

Šanca pre efektívnejšie verejné osvetlenie

ING. JOZEF SEDLÁK

Verejné osvetlenie dostane tento rok dotačné injekcie, ktoré by mohli naštartovať vo viacerých obciach a mestách jeho zásadnú rekonštrukciu. Aj preto, že preplatených môže byť až 95 percent oprávnených nákladov úspešných projektov. Pomoc určená na modernizáciu presahuje 40 miliónov EUR.

Hoci bola celková výška podpory známa už vlni, všetky karty stále nie sú rozdane. Iba malá časť zo spomínanej sumy už pozná svojich prijímateľov. Vyše štyristo záujemcov, ktorí zareagovali na výzvu vyhlásenú vlni v septembri, momentálne čaká na výsledky hodnotiaceho procesu. Ďalšia výzva by mala byť vyhlásená začiatkom leta. A tak je namieste zosumarizovať, ako sa starostovia zhostili šance využiť pomoc pri riešení problémov s verejným osvetlením, ktorých je na Slovensku viac než dost.

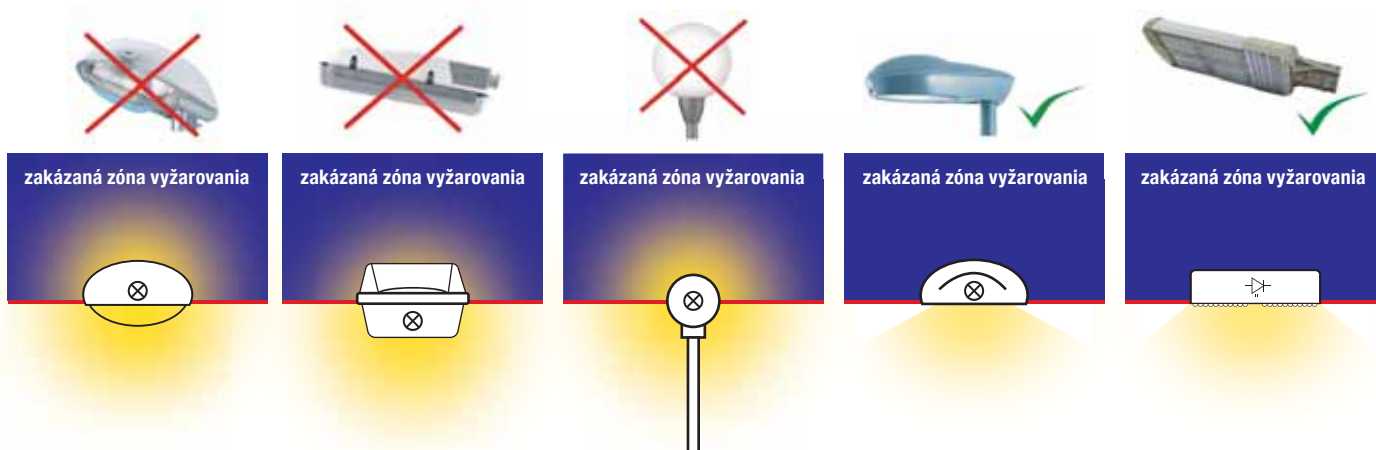
NAJSKÔR FORMALITY, POTOM DO KVALITY

Ako prvé budú do obcí plynúť dotácie z blokového grantu Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a Nórskeho finančného mechanizmu. Prví žiadatelia dostali do rúk návrh zmluvy v marci a apríli. Z objemu cca 90 miliónov SK boli rozdelené takmer všetky peniaze. Nebolo možné vyhovieť každému. Zo 101 podaných žiadostí, kontrolou formálnej správnosti prešlo 62. Schvaľovacia komisia na základe vyjadrenia odborných hodnotiteľov schválila nenávratný finančný príspevok 45 žiadateľom, ktorí môžu vďaka pomoci vymeniť staré svietidlá a svetelné zdroje. Znamená to, že v rámci odborného posúdenia neprešlo 17 projektov. Celú grantovú schému pomoci pripravila Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA) v spolupráci s riadiacim orgánom, ktorým je Úrad vlády SR.

Ako jednému z externých hodnotiteľov mi neprináleží hovoriť o detailoch jednotlivých projektov. Bolo by však na škodu nepodeliť sa so skúsenosťami, ktoré by mohli pomôcť pri budúcom písaní podobných projektov. Skutočnosť, že najskôr sa žiadosti musia podrobiť kontrole formálnej správnosti, bola všetkým vopred známa. Len projekty, ktoré prešli týmto sitom, sa dostali na stôl odborným hodnotiteľom. Každá žiadosť mala svojho interného hodnotiteľa, ktorým bol zamestnanec SIEA, vybraný spomedzi odborníkov – energetikov. Externými hodnotiteľmi sa mohli stať záujemcovia, ktorí zareagovali na výzvu MH SR, prihlásili sa a uspeli vo výberovom konaní.

ÚSPORY S PERSPEKTÍVNYM SYSTÉMOM

Z pohľadu hodnotiteľa možno projekty podľa ich autorov rozdeliť do viacerých skupín. Adepti v prvej skupine si nedali záležať ani len na formálnej stránke projektu a, samozrejme, neprešli kontrolou formálnej správnosti. Do druhej skupiny patria tí, ktorí síce dodržali formálne náležitosti a prejavili i určitú technickú odbornosť, ale nenaštudovali si detailne výzvu a príručku pre žiadateľa, v ktorej boli uvedené technické podmienky pridelenia nenávratného finančného príspevku. Ich splnenie malo predovšetkým garantovať, že nové dotované systémy verejného osvetlenia budú mať perspektívu plniť kvalitatívne podmienky aj o 5 či 10 rokov. Dôležitým kritériom bolo napríklad použitie svietidiel s nulovým vyžarovaním v horizontálnom a vertikálnom smere a použitie svetelných zdrojov s vyšším merným svetelným výkonom ako 87 lm/W. Tretia skupina autorov projektov vyhovela všetkým podmienkam a projekt im vyšiel. Bola tam aj štvrtá skupina. S nezrozumiteľným, či dopleteným projektom, v ktorom napríklad žiadatelia uvádzali iné počty vymieňaných svietidiel v samotnej žiadosti, iné v odbornej štúdiu a iné v popise navrhovaného stavu. Samozrejme, takéto projekty nebolo možné vyhodnotiť. A to ani v prípade, že autori by splnili ostatné kritériá, vrátane hlavnej podmienky, ktorou bolo dosiahnutie minimálne 30 percentnej úspory ročnej spotreby energie modernizáciou systému. Aj vďaka skúsenostiam z uplatnenia pomoci z blokového grantu bola šanca lepšie nastaviť podmienky masívnejšej europomoci.

O finančnú pomoc z Európskeho fondu regionálneho rozvoja sa môžu uchádzať len projekty, ktoré spĺňajú dôležitú technickú podmienku - použitie svietidiel s nulovým vyžarovaním v horizontálnom a vertikálnom smere.

VIAC ODBORNOSTI, VIAC PODROBNOSTÍ

Prvú výzvu na granty k verejnému osvetleniu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja vyhlásilo Ministerstvo hospodárstva SR ako riadiaci orgán vlni v septembri. Bohužiaľ, len tri týždne po odovzdaní projektov v nórskej súťaži. Tie v tom čase boli v SIEA podrobované len formálnej kontrole. Odborníci ich dostali na stôl, až keď eurofondy bežali. A našli veľa nedostatkov. Odporúčania na zlepšenie bolo viacero. O tých najdôležitejších sa diskutovalo detailne, so zámerom nikoho z hry nevylúčiť. Zásadné pripomienky sa týkali najmä toho, aby sa dalo zistiť aj v tých strohých či laickejších opisoch, do akej miery sú projektované systémy kvalitné a hodné europomoci. Keďže do rozbehnuté výzvy sa už zasahovať nedalo, usmernením k výzve boli spresnené najmä povinnosti staré a nové systémy detailnejšie opísať a vyznačiť v nákresoch. Žiadatelia mali na výber, či systémy zakreslia priamo do katastrálnych máp, alebo použijú vlastné nákresy, ktoré mohli doplniť aj súradnicami GPS.

Možnosti modernizovať za nenávratný príspevok z eurofondov boli výrazne rozsiahlejšie. A tak bol prirodzene podstatne väčší aj rozruch, ktorý vyvolala príležitosť osvetliť ulice za 700 miliónov Sk. Preplácať sa môžu pripravované i už hotové projekty a peniaze môžu byť použité nielen na výmenu svietidiel a svetelných zdrojov, ale aj na výmenu stožiarov a na výstavbu úplne nových vetiev, ak náklady na ne nepresiahli 30 percent celkového požadovaného príspevku.

PREČO REGULOVAŤ INTENZITU

Technické kritériá v oboch výzvach boli takmer identické. V eurofondoch však vypadla podmienka minimálnych úspor a pribudla povinnosť vybudovania regulácie intenzity osvetlenia. Ak starostovia zadali projektantom požiadavku pripraviť systémy verejného osvetlenia v súlade s platnými normami, malo by svietidiel na cestách podstatne pribudnúť. To by prirodzene mohlo znamenať aj väčšiu spotrebu, ktorá sa dá minimalizovať práve reguláciou intenzity osvetlenia. Teda nie vypínaním každého druhého svietidla alebo celého systému, ako to robili viaceré obce doteraz.

Uzavierka podávania žiadostí k výzve vyhlásenej v rámci opatrenia zameraného na rekonštrukciu a modernizáciu verejného osvetlenia v obciach bola 13. februára 2009. Do SIEA bolo doručených 414 projektov požadujúcich 1,9 mld. Sk. Šancu na úspech má teda teoreticky každý tretí projekt.

AKO SA PRIPRAVIŤ NA DRUHÉ KOLO

Letné kolo výzvy zameranej na budovanie a modernizáciu verejného osvetlenia by malo začať 6. júla 2009. Na výzvu, ktorá má byť v tento deň zverejnená na stránke implementačnej agentúry, je pripravených vyše 20 mil €. Hoci definitívne podmienky budú jasné až po zverejnení výzvy, možno očakávať, že technické kritériá sa nebudú veľmi líšiť od predchádzajúcej výzvy. Je pravdepodobné, že pribudnú predovšetkým požiadavky, aby sa splnenie technických podmienok dalo v projektoch pri hodnotení jednoduchšie odčítať. Predbežnú predstavu o technických kritériách a požadovanej štruktúre projektu si môžu záujemcovia vytvoriť z prezentácie Svetelnotechnická štúdiá, ktorá bola zverejnená na stránke www.siea.gov.sk už počas predchádzajúcej výzvy. Vtedy mala len nezáväzný, odporúčací charakter. Svetelnotechnická štúdiá a príručku pre žiadateľa môžete nájsť na stránke www.seak.sk. Na tejto stránke sa tiež dočítate aj o jednej zo základných podmienok poskytnutia NFP, ktorou je regulácia intenzity verejného osvetlenia.

Projekt je o verejnom osvetlení, preto popri elektrotechnickej časti sa bude musieť projektant popasovať aj s vyššie spomenutou svetelnotechnickou časťou. Žiadateľ, teda predstaviteľ obce, mesta by mal s firmou, ktorá mu bude spracovávať projekt, urobiť dobrú zmluvu zameranú na koncovku. Aby zvýšil aj jej motiváciu urobiť projekt po každej stránke kvalitný. A rada na záver, netreba podceňovať preštudovanie zverejnených podmienok výzvy, ktoré bývajú upresnené v príručke pre žiadateľa. Určite sa nestačí spoliehať na dvadsaťročnú prax. Svet sa mení.

